

Helsingin luonnonsuojeluyhdistyksen mielipide yleiskaavaluonnokseen

Helsingin luonnonsuojeluyhdistys on tutustunut kaava-aineistoihin ja lausuu niistä mielipiteenään seuraavaa.

Tiivistelmä

Yleiskaavan tärkein tehtävä on suunnitella hyvää Helsinkiä nykyisille ja tuleville helsinkiläisille. Kaavaluonnos ei kuitenkaan tunnista monia Helsingin nykyisiä vahvuuksia, kuten luonnonläheisyyttä, minkä takia se epäonnistuu päätehtävässään eli eri maankäyttöratkaisujen tasapuolisessa ja tasapainoisessa esittämisessä.

Ongelmaa pahentaa valittu ratkaisu käsitellä osa maankäytöstä hyvinkin ohjaavasti ja vastavasti osan keskeisestä maankäytöstä jättäminen hyvin ylimalkaisen ohjauksen varaan. Kaavan esitystapa on muun kuin rakentamisen suhteen ylimalkainen eikä mielestämme ilman muutoksia täytä lainsäädännön minimivaatimuksia.

Yhdistys näkee kaavan monissa päätavoitteissa paljon hyvää ja kehityskelpoista. Esitetyt kaavoitusratkaisut ovat kuitenkin osin noiden yleistavoitteiden vastaisia. Muun muassa tiivistämisen nimeen vannova kaava sisältää aidon tiivistämisen ohella runsaasti maankäyttösuunnitelmia, joilla edistetään rakentamisen levittäytymistä nykyisille säilyneille viheralueille.

Yleiskaavaluonnos hävittäisi jopa kolmanneksen kaava-alueen metsistä, 1 900 hehtaaria ja kaikkiaan 22 prosenttia viheralueista. Erityisen vakavaa on, että monet rakennettaviksi esitetyt metsäalueet ovat tutkitusti luonnonarvoiltaan merkittäviä.

Kaavaluonnos on oikeusvaikutteisilta merkinnöiltään tasapainoton. Rakentamista ohjataan tavattoman tarkasti ja yksin asuinrakentamisen merkitsemiseen on varattu neljä luokkaa. Viheralueverkosto on tästä poiketen osoitettu äärimmäisen karkealla jaottelulla ja puutteellisilla kaavamääräyksillä. Esitys ohjaa nykyisellään aivan liikaa rakentamista säilyneille luonto- ja virkistysalueille, ja myös arvokkaiksi todetuille luontoalueille. Kaava edellyttää uutta tarkastelua, jossa lisärakentamisen kohteet haetaan voimakkaammin nykyisin jo rakennetuilta alueilta sekä kaupunkibulevardien varsilta, joilla ei ole luonto- tai virkistysarvoja. Vastaavasti tulee vähentää rakentamisen ohjaamista nykyisille viheralueille.

Sisällysluettelo

Tiivistelmä.....	1
Sisällysluettelo.....	2
Kaavan tarkkuustasosta ja sen vaikutuksesta kaavan ohjaavuuteen.....	3
Asuntovaltaisten alueiden (A1-A4) asema ja kaavamääräykset	3
Viheralueverkoston tarkempi jakaminen.....	4
Viheryhteystarvemerkinän käyttö.....	4
Luontoarvojen aktiivisesta turvaamisesta	5
Keskuspuiston, Helsinki-puiston sekä laajojen metsäisten luonto- ja virkistysalueiden turvaamisesta.....	6
Kaavan vaatimat lisäselvitykset.....	6
Raideliikenteen lisäämisen vaikutukset merkittäviin luonto- ja virkistysalueisiin	7
Nykyisten pääliikenneväylien varsien bulevardisointihankkeet sekä niihin liittyvät rakentamishankkeet	7
Minne rakentamista tulee ohjata?.....	8
Aluekohtaisia huomioita	9
1. Malminkartanon aseman metsä.....	9
2. Melkki	9
3. Tuomarinkartanon pellot ja alueen etelä- ja lounaispuolen reunametsät	9
4. Keskuspuiston länsiosa.....	9
5. Keskuspuiston Maunulanpuiston itäosa sekä siitä Tuusulanväylän kylkeen ja Pakilan eteläpuolelle ulottuva virkistysalueyhteys	9
6. Laakson sairaalan pohjois- ja luoteispuolinen alue.....	9
7. Meilahden viheralue.....	10
8. Ison Huopalahden itäpuolinen alue Turunväylän pohjoispuolella.....	10
9. Ulvilantien ja Talin golfkentän väliset metsät.....	10
10. Etelä-Haagan ja Lassilan välinen metsäalue Vihdintien varressa	10
11. Veräjämäen länsipuoliset metsät.....	10
12. Malmin lentokentän ympäristön metsät	10
13. Santahaminan eteläosan metsät.....	10
14. Pornaistenniemi	11
15. Lauttasaaren metsät ja rannat	11
16. Lapinlahti.....	11
17. Vartiosaari ja Ramsinniemi	11
18. Mustavuori.....	11
19. Herttoniemen ja Viikin väliset metsät	11
20. Herttoniemen Saunalahden itäiset ja eteläiset ranta-alueet ja koillinen vihersormi ..	12
21. Uutela	12

Kaavan tarkkuustasosta ja sen vaikutuksesta kaavan ohjaavuuteen

Valittu rakennemallityyppinen kaava on ylimalkaisuudessaan sitä tasoa, että sen oikeusvaikutteisuuden perusta tullaan – jos huomattavia muutoksia ei tehdä — epäilemättä aikanaan arvioittamaan oikeusasteissa. Näin epätasapainoisesti laadittuna se ei edistä hyvää ja tasa-puolista maankäytön suunnittelua samalla tavalla kuin hieman moniarvoisempi ja tarkempi kaava tekisi.

Nykyinen kaavaluonnos on myös osallisten kannalta erittäin vaikeasti hahmotettava.

Myös Jyväskylässä on käytetty vastaavaa pikselimallia, mutta siellä kaavan oikeusvaikutteinen osa on selvästi Helsingin yleiskaavaluonnosta monipuolisempi, mikä lisää kaavan kokonaisohjaavuutta. Jyväskylän kaavassa oikeusvaikutteisia ovat myös monet niistä asioista, jotka on Helsingin kaavaluonnoksessa haluttu jättää oikeusvaikutusta vailla oleviin teemakarttoihin.

Kaavan ohjaavuutta voitaneen lisätä luopumatta kokonaan pikselimallista tai tarkentamalla kartan mittakaavaa. Sovellettua huomattavasti tarkempi mittakaava olisi kaavan hahmottamisen kannalta kuitenkin välttämätön niin asukkaille kuin poliitikoillekin. Kaava-aineisto ei nykyisellään esitä maankäytön muutosalueita riittävän tarkasti, jotta asukkaat ja muut asianosaiset voisivat arvioida uuden kaavan ympäristössään mahdollistamien muutosten laajuuden.

Nykykaavan ohjaavuuden lisääminen edellyttää maankäytön tarkastelua uudestaan selvästi viheraluepainotteisemmin etenkin viheralueiden ja rakennettavaksi esitettävien alueiden rajapinnoilla. Viheralueiden sijainti ja vähimmäismäärä tulisi nyt ilman viheralueita jätetyillä laajoilla rakennetun pikselimassan alueilla osoittaa. Lisäksi tulisi säilyvien alueiden osalta nostaa pääkartalle ainakin nykyiset suojelualueet, Natura 2000 -verkoston alueet sekä uudet lakisääteisesti suojeltaviksi esitetyt alueet. Ohjaavuutta lisäisi myös säilyvien viheralueiden tarkempi muu erittely ja luo-merkinnän käyttöön otto.

Ehdotus perustuu vain nopean väestönkasvun oletukseen, vaikka se ei ole todennäköisempi kuin 100 000 asukasta vähemmän vuodelle 2050 ennakoiva kaupungin tietokeskuksen perusvaihtoehto.

Esitämme lyhennetään yleiskaavan oikeusvaikutteista tarkasteluaikaa vuoteen 2030. Näin kaava sopeutuu paremmin erilaisiin tulevaisuudenkuviin.

Asuntovaltaisten alueiden (A1-A4) asema ja kaavamääräykset

Asuntovaltaisten alueiden kaavamääräyksissä on ohjeistettu korttelitehokkuuden lisäksi se, kuinka suuri osa (%) alueesta tulee aikanaan olla vähintään korttelimaata. Luku vaihtelee vähintään 60 %:sta keskimäärin 70 %:iin.

Mikäli kaava on muuten nykyisellä tavalla ylimalkainen kaavamerkintöjen ja -määräysten osalta, on täysin kohtuutonta ohjata asemakaavoitusta näin tarkoilla kaavamääräyksillä yhden kaavavarauksen eli rakentamisen osalta. Kaavamääräyksen yhden käyttötarkoituksen näin dominoiva käyttö suhteessa osallisten vaikutusmahdollisuuksiin asemakaavoitusvaiheessa on niin ilmeinen, että asiaan on syytä kaavan ennen sen vahvistamista tehtävässä jatkotyössä kiinnittää erityistä huomiota.

Helsingin luonnonsuojeluyhdistyksen mielestä asuntovaltaisten alueiden kaavamääräyksiä tulee nykyluonnoksen linjaa jatkettaessa muuttaa huomattavasti nykyistä strategisemmiksi ja joustavammiksi laskemalla edellytettyä korttelitehokkuutta sekä korttelimaan vähimmäisosuuden prosenttirajoja selvästi. Kaavamääräyksiin on syytä kirjoittaa myös selkeät vaatimukset lähipuistojen säilyttämisestä, mikäli merkintää käytetään nykyisessä laajuudessa ja tavalla, joka hautaa merkinnän alle useita satoja hehtaareja korvaamattomia lähivirkistysalueita. Yleiskaavassa tulisi voida esittää kaikki suuremmat lähivirkistysalueet ja niiden kytkeytyneisyys, jota ekologian takia ei voida ratkaista tarkemmassa kaavoituksessa hyvin.

Toinen ja ensisijainen vaihtoehto on tarkastella kriittisesti uudestaan nykyisille luonto- ja virkistysalueille osoitettu rakentaminen, vähentää olennaisesti muuta kuin aidosti tiivistävää rakentamista sekä tuoda viher- ja luontoalueiden kaavallinen suojelu ja huomiointi keskeiseksi osaksi oikeusvaikutteista kaavakarttaa ja sen kaavamerkintöjä ja -määräyksiä.

Viheralueverkoston tarkempi jakaminen

Kaavaluonnoksessa viheralueverkosto on osoitettu äärimmäisen karkealla jaottelulla ja puutteellisilla kaavamääräyksillä. Manneralueella käytössä on *virkistys- ja viheralueiden* merkintä ja merialueella *merellisen virkistykseen ja matkailun* alueen merkintä. Luonnoksessa tähän ”kaatoluokkaan” on laitettu niinkin paljon toisistaan poikkeavia alueita kuin olemassa olevat suojelualueet, viljelykäytössä olevat peltoalueet, urheilukentät, hautausmaat kuin yhdyskuntateknisen huollonkin alueita. Ratkaisu on asiallisen ja edes jollakin lailla tasapainoisesti asioita tarkastelevan yleiskaavoituksen kannalta mahdoton.

Kaavaluonnoksen viheralueilta (virkistys- ja viheralueet, merellisen virkistykseen ja matkailun alueet) puuttuvat tarkentavat kaavamääräykset. Sen sijaan näiden kahden merkinnän sisälle jäävä valtava laadullinen vaihtelu aiotaan kattaa virkistys- ja viheralueita koskevalla yleisellä suunnittelumääräyksellä.

Suunnittelumääräys edellyttää kulttuurihistoriallisten ja maisemallisten arvojen säilyttämistä suunnittelussa sekä sitä, että suunnittelussa ”*otetaan huomioon luonnon monimuotoisuuden, ekosysteemipalvelujen kehittämisen, luonnonsuojelun ja ekologisen verkoston sekä metsäverkoston kannalta tärkeät alueet. Alueelle saa rakentaa tarpeellisia yhdyskuntateknisen huollon tiloja ja liikenneväyliä alueen arvot huomioon ottaen.*”

On vaikea nähdä, miten yleisellä suunnittelumääräyksellä voitaisiin riittävässä määrin edistää muun muassa luontoarvojen kannalta tärkeiden virkistysalueiden suunnittelua. Tästä syystä on perusteltua jakaa viheralueverkostoa tarkemmin, ottaa luo-merkintä käyttöön sekä kehittää erilaisille merkinnöille nykyistä tarkemmat kaavamääräykset. Kaavamääräyksissä pitäisi olla myös elementtejä, joilla voitaisiin rajoittaa esimerkiksi kaupungin rakennusviraston liian intensiivistä metsänhoitoa sekä huonosti harkittujen reittien ja väylien tuomista arvokkaille alueille.

Viheryhteystarvemerkin käyttö

Viheryhteystarvemerkin käyttö on keskeinen osa maakunta- ja yleiskaavoituksen työkalupakkia. Ongelmaksi merkinnän käyttö muuttuu silloin, jos sillä korvataan viheralueita, jotka laajuutensa tai merkittävyytensä vuoksi olisi perusteltua osoittaa kaavassa varsinaisena virkistys-

alueena. Kaavaluonnoksessa näin on tapahtunut muun muassa Keskuspuiston Metsälänpuistosta koilliseen kohti Pakilaa osoittavan virkistysalueen kohdalla.

Kaavaehdotukseen mennessä on syytä tarkistaa muutkin merkinnän käyttökohteet sen kannalta, olisiko alueella kuitenkin perusteet osoittaa alue varsinaisena virkistysalueena eikä pelkkänä viheryhteystarpeena.

Luontoarvojen aktiivisesta turvaamisesta

Nykyisestä kaavaluonnoksesta puuttuu kokonaan luontoarvojen aktiivisen turvaamisen elementti. Suojelualueet ja suojeluun varattavat uudet alueet on kaupunkisuunnittelulautakunnan loppuvuodesta 2014 tekemän päätöksen mukaisesti tarkoitus tuoda kaavaehdotukseen. Näin on syytä toimia. Suojelualueet ovat viheralueverkoston helmiä.

Syksyllä 2014 esitelty alustava ehdotus Helsingin uudeksi luonnonsuojeluohjelmaksi on voimakkaasti alimitoitettu suojelutarpeisiin ja -mahdollisuuksiin nähden. Se ei myöskään riittävässä määrin mahdollista valtuuston yksimielisellä päätöksellä määriteltyä tavoitetta selvittää ja osoittaa Helsingin metsäinen suojelualueverkosto yleiskaavan yhteydessä. Kaavan jatko-työssä tulee ehdottomasti selvittää mahdollisuudet huomattavasti ympäristökeskuksen tuottamaa luonnosta laajemman metsäisen suojelualueverkoston osoittamiseen yleiskaavan oikeusvaikutteisessa osassa.

Meri- ja ranta-alueiden suojelun eteen tarvitaan myös lisätoimia, eli kaavaehdotuksessa tulisi huomioida suojeluvarauksina myös merkittävä lisäjoukko kasviston, linnuston tai metsäisten arvojen takia tärkeitä saaria, luotoja ja ranta-alueita. **Paitsi saaret ja rannat, myös vedenalainen luonto on yhtä lailla tärkeää. Yleiskaavan yhteydessä tulee selvittää meriluonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeät alueet niin saaristossa, rannoilla kuin vesialueillakin. Myös luonnonsuojelualueita tulee lisätä merialueille, jotta saavutettaisiin sama suojelun taso kuin on muuallakin Suomenlahden alueella. Helsingin Finiba-alueiden suojelu tulisi ratkaista samalla; nyt tärkeitä lintujen pesimäsaaria on mahdollisesti päätymässä virkistyskäyttöön.**

Kaavan viheraluejärjestelmä hyötyisi suuresti, mikäli kaupunki ottaisi yleiskaavassa käyttöön luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeän alueen (luo) ominaispiirremerkinnän. Parhaiten luo-merkintä sopisi virkistys- ja viheralueilla sekä merellisen virkistykseen ja matkailun alueilla sijaitsevien sellaisten merkittävien luontoalueiden esiin nostoon, joita ei eriyistä ole tarkoituksenmukaista tai mahdollista osoittaa SL-varauksina.

Luontojärjestöjen alkukesällä 2014 lanseeraamassa Helsingin arvometsät -esityksessä (<http://helsinginmetsat.fi/helsingin-arvometsat/>) on rajattu 214 paikallisesti, maakunnallisesti tai valtakunnallisesti arvokasta luontoaluetta. Alueiden säilyttämisen ja mielellään suojelemisen (SL-varauksina tai luo-ominaispiirremerkinnällä) tulisi kuulua yleiskaavan perusratkaisuihin. Hieman yli 300 hehtaarille kohteita esitetään yleiskaavassa rakentamista.

Kaavan jatkotyöstössä rakentamisvaraukset esitettyjen SL- ja luo-kohteiden päältä tulee poistaa. Järjestöesitys olisi asiallista huomioida myös metsäisen suojelualueverkoston aineistoissa sekä valittaessa kohteita oikeusvaikutteisella kaavalla esitettäväksi SL-kohteiksi.

Keskuspuiston, Helsinki-puiston sekä laajojen metsäisten luonto- ja virkistysalueiden turvaamisesta

Kaavaluonnos kohtelee kaltoin keskeistä osaa Helsingin tärkeimmistä virkistysalueista. Uhkia kohdistuu Keskuspuiston ja Helsinki-puiston lisäksi useisiin laajuutensa ja yhtenäisyytensä takia erityisen arvokkaisiin metsäisiin viheralueisiin.

Kaavaluonnoksessa puretaan Keskuspuiston kaavallista asemaa, ohjataan lisärakentamista sen länsiosaan sekä Maunulanpuiston itäosaan, vaarannetaan Keskuspuistosta lähteviä tärkeitä ekologisia yhteyksiä sekä ohjataan alueelle useita uusia raideliikenneväyliä sen sijaan, että ne yhdistettäisiin olemassa oleviin väyliin.

Keskuspuiston raja-alue olisi vuoden 2002 yleiskaavan tapaan perusteltua esittää oikeusvaikutteisella kaavakartalla nykyisessä laajuudessaan. Kyseessä on kuitenkin, arvioijasta riippuen, Helsingin tärkein tai toiseksi tärkein virkistysalue.

Kaupungin itsensä lanseeraama Helsinki-puisto on ilmeisesti jäämässä välivaiheen välineeksi, jolla yritettiin antaa se vaikutelma, että Helsinki ei tarvitse kansallista kaupunkipuistoa. Olisi kohtuullista, että konseptina sinänsä toimiva Helsinki-puisto osoitettaisiin tälläkin kaavakierroksella oikeusvaikutteisella kaavakartalla. Nyt Helsinki-puistoa ollaan heikentämässä muun muassa Veräjämäen itäpuolella sekä Tuomarinkartanon alueella.

Luontojärjestöjen Helsingin arvometsät -esityksessä on rajattu SL- ja luo-esitysten lisäksi yli 20 hehtaarin laajuiset metsäiset ja melko yhtenäiset luonto- ja virkistysalueet (<http://helsinginmetsat.fi/laajat-luonto-ja-virkistysalueet/>). Näitä alueita on Helsingissä vain 30. Kaavaluonnoksen rakentamisratkaisut nakertavat valtaosaa alueista, osan ne tuhoavat melko lailla täydellisesti tai ainakin johtavat siihen, että alueet eivät yleiskaavan toteutumisen jälkeen enää ole laajoja luonto- ja virkistysalueita. Rakentamista ja muuta pirstovaa maankäyttöä levitetään jopa Helsingin tärkeimmille luonto- ja virkistysalueille eli Keskuspuistoon sekä Viikki-Vanhankaupunginlahden reuna-alueille. Lisäasutuksen tuoman kulutuksen ja muun paineen merkitystä ei ole ehdotuksessa sanottavasti huomioitu.

Kaavan jatkotyöstössä tulee kiinnittää erityistä huomiota siihen, että rakentamisvaraukset siirretään pois Keskuspuistosta, Helsinki-puistosta sekä muilta Helsingin arvometsäesityksessä määritellyiltä, laajuutensa takia Helsingin asukkaille äärimmäisen tärkeiltä alueilta.

Kaavan vaatimat lisäselvitykset

Kaavaluonnoksen maankäyttöratkaisut luovat pohjaa esittää eräitä lisäselvityksiä. Keskeisimmät lisäselvitystarpeet liittyvät kaavan vaikutuksiin vedenalaiseen luontoon sekä ranta-luontoon. **Esimerkiksi monimuotoisuuden kannalta arvokkaat matalikot tulee selvittää ja merkitä kaavakartalle.** Ranta-alueiden maankäytöllä on aina vaikutuksia luontoarvojen lisäksi maisemaan sekä ranta- ja vesialueiden virkistyskäyttöön, joten olisi tarpeen varmistaa se, että näiden osalta on olemassa riittävät pohjatiedot sekä riittävät vaikutusarvioinnit. Keskeisintä on ajantasaistaa tietopohjaa niiltä alueilta, joihin kohdistuu merkittäviä muutospaineita.

Liito-oravan tilanteen selvittäminen laajemminkin kuin pelkästään Luoteis- ja Länsi-Helsingissä olisi hyvin perusteltua. Samassa yhteydessä on syytä huomioida tietämys liito-

oravan ekologiasta tuomalla julki ne selvityksen yhteydessä tunnistetut, mutta selvitysvuonna asumattomat, liito-oraville rakenteensa puolesta sopivat metsiköt. Vastaava aineisto on ilmeisesti olemassa myös Luoteis-Helsingin alueelta (tähän viitataan liito-oravaselvityksessä), mutta se puuttuu liito-oravaselvityksestä ja siten myös kaava-aineistoista.

Kansallisen kaupunkipuiston puuttuminen Helsingistä on kansallinen häpeä. On tärkeää, että kaavan jatkotyön yhteydessä selvitetään eri rajausvaihtoehdoilla kansallisen kaupunkipuiston toteuttamisedellytykset Helsingissä. Puiston perustamispäätöstä ei tarvitse tehdä kaavatyon yhteydessä, mutta on tärkeää, että kaava vähintäänkin mahdollistaa puiston perustamisen lähivuosina.

Rantaraitin toteuttamisen todelliset ympäristövaikutukset tulee myös selvittää. Nykyisenkaltaisena epämääräisenä suunnitelmana sen paikka ei voi olla oikeusvaikutteisella yleiskaavakartalla.

Raideliikenteen lisäämisen vaikutukset merkittäviin luonto- ja virkistysalueisiin

Kaavaluonnos sisältää melko paljon uusia raideratkaisuja. On syytä arvioida vakavasti, ovatko kaikki hankkeet, etenkin luontoalueita pirstovat, perusteltuja. Näiden luontohaittojen vähentämiseen tulisi kaavan jatkotyössä kiinnittää erityistä huomiota. Etenkin Keskuspuisto on vaarassa pirstoutua entisestään, vaikka osa lienee tarkoitus toteuttaa tunneleina. Tunnelit tulee merkitä yleiskaavaan sitovina niin, että tunnelointi on yhteyksien toteutuksen edellytys.

Myöskään tunnelien ja yhteyksien toteutusvaiheessa ei luontoa saa tuhota ja tämäkin tulee huomioida jo yleiskaavassa. Raidehankkeista ainakin Kruunusiltaojen kautta Vartiosaaren ja edelleen Vuosaaren suunniteltu raideyhteys on luonnon kannalta tuhoisa, ja pitäisi jättää kaavasta pois, kuten Vartiosaaren ja Ramsinniemen rakentaminenkin.

Nykyisten pääliikenneväylien varsien bulevardisointihankkeet sekä niihin liittyvät rakentamishankkeet

Helsingin kasvua on järkevää ohjata merkittävältä osin pääliikenneväylien bulevardisointia edistäen. Bulevardisointiakaan ei silti tule toteuttaa yksisilmäisesti muut arvot sivuuttaen. Nyt esitetyissä hankkeissa merkittävää luontohaittaa aiheutuu etenkin bulevardisoitavaksi esitetyn Hämeenlinnanväylän varteen suunnitellun rakentamisen ulottamisesta Keskuspuiston puolelle Kivihaan ja Maununnevan välissä (alueelle esitetty myös pikaraitiotietä) sekä Turunväylän bulevardisoinnin seurauksena suunniteltavasta rakentamisesta Ison Huopalahden itäpuolelle. Näistä hankkeista on syytä luopua.

Merkittäviä määriä nykyisiä luonto- ja viheralueita ollaan ohjaamassa rakentamiseen myös Vihdintien varressa Etelä-Haagan ja Lassilan välissä sekä Tuusulanväylän varressa Metsälän ja Pakilan välissä.

Jatkossa kaavaa työstettäessä tulee kiinnittää erityistä huomiota siihen, että bulevardisointihankkeissa ja niihin kytkeytyvässä lisärakentamisessa vähennettäisiin olennaisesti tärkeiden luonto- ja viheralueiden päätymistä rakentamiseen. Myös erilaisten viherkansien ja -tunnelien tarve tulee selvittää.

Moottoriteiden merenrannalla kulkevien osuukien bulevardisointi tulee suunnitella niin, että merentäyttöjä ei tarvita, eikä menetetä merkittävää rantaluontoa, eikä tukita merinäkyviä alueilla ulkoilevilta. Toisin sanoen ne kannattaisi suunnitella rantabulevardeiksi, joilla on mahdollista kulkea myös rannalla. Tämä edellyttää rakennustehokkuuksien pienentämistä kyseisillä alueilla. Esimerkkinä tällaisesta tilanteesta on Lauttasaaren pohjoisosiin suunniteltu bulevardi.

Bulevardisointihankkeet tulee priorisoida ajallisesti niin, että luontoalueiden kannalta ongelmallisemmat kohteet toteutetaan viimeiseksi.

Merellisen luonnon turvaaminen kaavassa

Helsingin kaupunki itsekin tuo esiin Helsingin merellisyyden. Tämän tulisi tarkoittaa sitä, että kaavassa merellisyyden keskeisintä elementtiä, meri- ja merenrantaluontoa arvostettaisiin ja suojattaisiin. Merenrantaluonnon ja saaristoluonnon kannalta virkistysaluemerkintöjen puutteellisuus on kuitenkin huolestuttava asia. Kaikki saaret, kuten erityisesti tärkeät lintusaaret ja luodot, eivät sovellu virkistyskäyttöön, joten SL ja luo-merkintöjen käyttäminen on perusteltua myös merialueilla, niin sisälähdillä kuin ulkomerelläkin mukaan lukien edellä mainitut Finiba-luodot.

Kaavasta tulisi voida tunnistaa myös tärkeät luonnonrannat, sisälahtien merenrantaruovikot ja merenrantaluodot, jotta niille ei ohjattaisi luonnolle haitallista toimintaa. Myöskään ilmastomuutoksen takia ei ole järkevää rakentaa tulvaherkille alueille.

Minne rakentamista tulee ohjata?

Helsingin yleiskaavan tulisi ohjata pääosa lisärakentamista nykyisten rakennettujen alueiden sisälle. Täydentäviä kohteita löytyy jonkin verran myös muualta.

Rakentamiseen soveltuvat erityisesti sellaiset alueet, joilla ei ole ihmisille eikä luonnolle suurempaa merkitystä. Kuten aiemmin todettiin, monien pääliikenneväylien varsilta löytyy potentiaalisia kohteita rakentamiselle, kunhan niiden varjolla ei uloteta rakentamista merkittäville luontoalueille sekä varmistetaan viheryhteyksien toiminta. Erityisesti korkeammalla rakentamisella säästetään luontoalueita.

On myös koko joukko alueita, jotka soveltuvat rakentamiselle ilman, että tärkeää kaupunki-luontoa tarvitsee nakertaa tai pirstoa. Esimerkiksi Herttoniemen ja Roihupellon teollisuusalueita voisi tiivistää ja rakentaa sekaan myös asutusta erityisesti metroasemien läheisyyteen, koska nykyisenlainen toimitila ei häiritse asumista samassa määrin kuin silloin, kun teollisuutta alueille perustettiin.

Nykyiset autokaupat soveltuisivat hyvin esimerkiksi Kehä I:n eri suuntiin kulkevien kaistojen väliin, koska kyseiset alueet ovat yleensä joutomaata ja niiden tavoitettavuus autolla on ihan-teellisempi kuin nykyisellä paikalla.

Aluekohtaisia huomioita

Esitämme edellä esitettyjen lisäksi kaavaluonnoksesta tässä vaiheessa seuraavat aluekohtaiset huomiot ja muutosesitykset. Lista "kipupisteistä" ei kiireen takia ole kattava vaan esimerkinomainen.

1. Malminkartanon aseman metsä

Maakunnallisesti merkittävän luontoalueen kriteerit täyttävä, erittäin tärkeä virkistysalue on osoitettu pääosin rakentamiseen. Merkintä tulee poistaa ja korvata SL-merkinnällä.

2. Melkki

Virkistys- ja luontoarvoiltaan merkittävän saaren pohjoisosa on merkitty asuntovaltaiseksi alueeksi erilleen kaikesta yhdyskuntarakenteesta. Saari on syytä osoittaa virkistysalueena sekä luontoarvoiltaan merkittävien osien osalta luo-merkinnällä.

3. Tuomarinkartanon pellot ja alueen etelä- ja lounaispuolen reunametsät

Keskeinen osa Tuomarinkartanon alueen maisema- ja virkistyskokonaisuutta on perusteltua säilyttää mahdollisimman ehyenä. Reunametsissä ja peltoalueilla on merkittäviä linnustoarvoja. Virkistysaluemerkintä tulisi palauttaa koko alueelle.

4. Keskuspuiston länsiosa

Merkittävä osa nykyistä Keskuspuistoa on esitetty rakennettavaksi bulevardisoinnin varjolla (ja lisäksi puiston reunaan on esitetty pikaraitiotieyhteyttä). Arvokas aluekokonaisuus tulee säilyttää nykyisessä laajuudessaan virkistysalueena ja kaavaillusta rakentamisesta Kivihaan ja Maununnevan välisellä alueella luopua.

5. Keskuspuiston Maunulanpuiston itäosa sekä siitä Tuusulanväylän kylkeen ja Pakilan eteläpuolelle ulottuva virkistysalueyhteys

Maunulanpuiston itäosa on olennainen, myös luontoarvoja sisältävä osa Keskuspuistoa, ja sen rakentamisesta tulee luopua. Maunulanpuistosta koilliseen Tuusulanväylän suuntaan ulottuva nykyisen yleiskaavan virkistysaluevaraus tulee säilyttää (nyt merkitty pelkäksi viheryhteydeksi).

6. Laakson sairaalan pohjois- ja luoteispuolinen alue

Laakson sairaalan pohjois- ja luoteispuoliselle alueelle on esitetty rakentamista. Alue on luonnon ja virkistyskäytön kannalta vakiintunut osa Keskuspuiston aluetta ja sillä on myös merkittäviä metsäisiä luontoarvoja. Uudet asuntovaltaiset alueet on syytä poistaa.

7. Meilahden viheralue

Meilahden viheraluetta ollaan supistamassa ohjaamalla huomattavasti lisää rakentamista Paciuksenkadun varteen sekä Mäntyniemen pohjoispuolelle. Rakentamiskaavailuja on syytä supistaa olennaisesti Paciuksenkadun varressa sekä luopua niistä kokonaan Mäntyniemen pohjoispuolella.

8. Ison Huopalahden itäpuolinen alue Turunväylän pohjoispuolella

Asuntovaltaista aluetta on tuotu liian lähelle Isoa Huopalahtea. Rakentamisen alle on jäämässä myös yhtenäinen alue Helsingin oloissa edustavia lehtipuuvaltaisia lehtoja. Rakentamisalueita tulisi tältä osin supistaa jättämällä Uudenkaupungintien länsipuoliset lehtoalueet viheralueeksi.

9. Ulvilantien ja Talin golfkentän väliset metsät

Luonto- ja virkistysarvoja omaavat metsät on esitetty asuntovaltaisiksi alueiksi. Kaava tulee muuttaa siten, että metsät merkitään virkistysalueeksi. Talin metsäalueista tulee tehdä erillistarkastelu liito-oravan ja muiden arvopiirteiden takia.

10. Etelä-Haagan ja Lassilan välinen metsäalue Vihdintien varressa

Liian leveä kaistale Vihdintien itäpuolisesta yhtenäisestä metsäisestä alueesta on osoitettu rakentamiseen. Rakentamisalueita tulee olennaisesti supistaa.

11. Veräjämäen länsipuoliset metsät

Merkittävän luonto- ja virkistysalueen länsiosaa on osoitettu rakentamiseen. Nykyinen viheraluekokonaisuus tulee säilyttää kokonaan. Lisäksi alueen Vantaanjokeen liittyvät, maakunnallisesti arvokkaan luontoalueen kriteerit täyttävät arvolehdot tulee huomioida luonnonsuojelualuevarauksena.

12. Malmin lentokentän ympäristön metsät

Lentokentän lähimetsät on esitetty rakennettavaksi lentokenttäalueen tapaan. Metsäalueet on syytä säilyttää tulevan asutuksen keskeisenä lähivirkistysalueina. Metsäalueilla on myös monin paikoin merkittäviä luontoarvoja.

13. Santahaminan eteläosan metsät

Santahaminan eteläosan metsillä on jopa valtakunnallista suojeluarvoa. Kaavaluonnoksessa metsät on osoitettu osana Santahaminan sotilasaluetta kaavamääräyksellä, jossa ei ole mukana lainkaan luontoarvojen huomiointivelvoitetta, mikäli armeijan toiminta siirtyy pois alueel-

ta. Arvometsät tulisi osoittaa kaavassa SL-alueeksi. Kaavamääräyksissä tulisi erikseen turvata puolustusvoimien toiminta alueella. Mikäli keskeisiä suojelukohteita ei erikseen osoiteta, tulee luontoarvojen huomiointivelvoite kirjoittaa kaavamääräyksiin.

14. Pornaistenniemi

Rakentamista on ohjattu aivan kiinni Pornaistenniemen alueeseen, joka on jo pitkään ymmärretty olennaiseksi osaksi Viikki–Vanhankaupunginlahden luonto- ja virkistysaluetta. Rakentamista tulee alueella supistaa ja Pornaistenniemen metsäalue huomioida kaavaehdotuksessa SL-varauksena riittävällä puskurivyöhykkeellä; rakentamista ei tule osoittaa kevyen liikenteen sillan tason eteläpuolelle.

15. Lauttasaaren metsät ja rannat

Myllykallion ja Länsiulapannieimen välinen ekologinen viheryhteys on huomioitava yleiskaavakartalla, ja Myllykallion pohjoisosa – Lemislahti -alueelle on merkittävä virkistys- ja viheralueita yleiskaavakartalle. Pohjoisrannan rantametsillä on sekä luonto- virkistys että maisemallisia arvoja. Kasinonrannan itäpuolisten tervelepikoiden suojaaminen tulee kaavassa selkiyttää.

16. Lapinlahti

Metsä- ja ranta-alue moottoritien pohjoispuolella Lapinlahdessa on osa luonto- ja kulttuuriympäristökokonaisuutta ja osin ranta on luonnontilainen. Tänne muodostuu viihtyisä rantapuisto moottoritien bulevardisoinnin yhteydessä ja ajonopeuksien laskiessa.

17. Vartiosaari ja Ramsinniemi

Esitetty rakentaminen Vartiosaareen ja Ramsinniemelle turmelisi keskeisen viheryhteyden ja heikentäisi luontoarvoja. Siksi rakentamismerkinnät tulee poistaa ja merkitä kyseiset alueet viheralue- tai osin jopa luonnonsuojelualuemerkinnoilla. Ne ovat tärkeitä paitsi luonnolle, myös virkistykselle, kun ottaa huomioon, kuinka paljon asukkaita esimerkiksi jo pelkästään Vuosaaressa on. Lisäksi Vartiosaari sijaitsee keskeisellä paikalla useammankin kaupunginosan keskellä, joten virkistysalueena se palvelee suurta joukkoa asukkaita.

18. Mustavuori

Rakentamista ei tule päästää Niinisaarentien pohjoispuolelle.

19. Herttoniemen ja Viikin väliset metsät

Viikintien ja Viikin peltojen sekä Herttoniemen Sopulitien asuinalueen rajoittamat metsät tulee jättää nykyisenlaiseksi luonto- ja virkistysalueeksi. Niissä on kookasta puustoa ja näin ollen suurten luontoarvojen lisäksi maisemalliset arvot ovat suuret. Kaavassa tulee erityisesti huolehtia myös siitä, että näitä metsiä ei hoideta pilalle. Metsät ovat samanarvoisia kuin suojeltavan Hallainvuoren metsät.

20. Herttoniemen Saunalahden itäiset ja eteläiset ranta-alueet ja koillinen vihersormi

Tämä kohde on esimerkki pikselikaavan heikkouksista. Mitä alueelle aiotaan, selviää paikoin erittäin huonosti yleiskaavaluonnoksesta. Näyttää kuitenkin pahasti siltä, että Saunalahden natura-alueen suojavyöhykettä loukataan pahasti. Myös edelleen koilliseen jatkuvaa viheryhteyttä, vihersormeaa, jota virallisissa yhteyksissä kutsutaan nimellä ”Viikki-Kivikko”, on yleiskaavaluonnoksessa kavennettu erityisesti Mäenlaskijantien länsipuolella.

21. Uutela

Uutela: Rakentamista esitetään Aurinkolahden kanavan itäpuolelle alueelle, joka on keskeinen osa Uutelan suosittua virkistysaluetta. Tästä tulee luopua ja kaavoittaa Uutela kaavaehdotuksessa osin virkistysalueeksi ja osin SL-alueiksi.

LIITE Kartta Helsyn aluekohtaisista huomioista

Helsingissä 27.2.2015

Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry

Jarmo Nieminen
Puheenjohtaja

Marja Rintala
järjestösihteeri